

Kas Rohelised ja Liberaalid suudavad sisse juhatada uue poliitilise ajastu Saksamaal?

Article by Roderick Kefferpütz

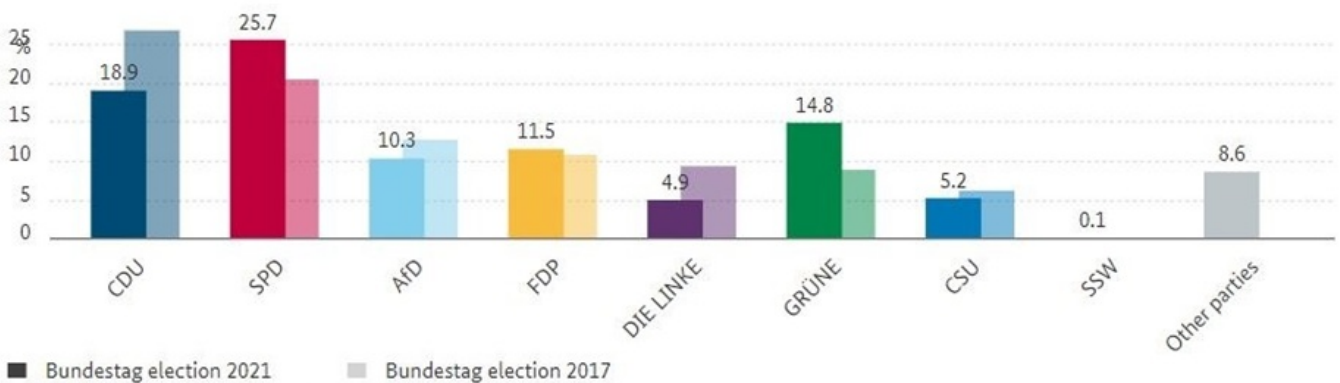
December 17, 2021

Saksamaa on valinud ja septembris toimunud föderaalvalimiste järel on esile tõusnud uus, Saksamaa „hollandiseerumist“ ja „amerikaniseerumist“ kujutav poliitiline suund. Roderick Kefferpütz teeb ülevaate Roheliste valimiskampaaniast ja Roheliste ning Liberaalide esiletõusust poliitika võtmetegijatena – kas Rohelised ja Liberaalid suudavad tuleviku koalitsioonis kaasajastajatena koostööd teha?

Septembris aset leidnud Saksamaa liidupäevavalimistel õnnestus Rohelistel näiliselt võimatu ülesanne – nad nii võitsid, kui ka kaotasid. 14,8 protsendi häälte ja suuruselt kolmanda häältesaagiga saavutati erakonna ajaloo seni parim valimistulemus. Samuti võitsid nad 16 otsemandaati kohalikes maakondades – versta-post, mis ilmestab, et Rohelised on saanud valijate jaoks tõsiseltvõetavaks valikuks. Samal ajal jäi valimistulemus üpris kaugele erakonna ambitsioonidest võtta kantsleri ametikoht. Aprillis oli nende toetus 26 protsenti. Seda arvestades kannab ajalooline valimistulemus mõru nooti – eufooria koos näputäie pettumusega. Rohelistest on saanud kuningaloojad, ent mitte kuningad.

Percentage of second votes

Bundestag election 2021, Germany
Final result

Föderaalne valimiskomisjon, Wiesbaden 2021

Survestatud valimiskampaania

Põhjuseid, miks Rohelised selles „poliitmaastiku Himaalaja surmatsoonis“ komistasid, nagu on Saksamaa poliitilise võimuvõitluse kõrgeimaid ešelone kirjeldanud Saksamaa endine välisminister, Roheliste liige Joschka Fischer, on mitu.

Esmalt ei olnud selleks täielikult valmistunud. See oli esimene kord, kui Rohelised püüdisid kantsleri kohale nii, et neil oli ka arvestatav võimalus see võita. Nende püüdlus riigikantsleile juhtpositsiooni võitmiseks, mis seisnes ulatuslikke muudatusettepanekuid sisaldavas kampaanias, oli rünnak sügavalt juurdunud *establishment*-i huvide vastu. Tagajärjeks oli meeletu vastupuksimine, milleks Rohelised ei tundunud valmis olevat – vasturünnakute raevukust oldi alahinnatud. Rohelised arvasid, et ratsionaalne, sisule ja päevakajalisele problemaatikale suunatud kampaania jätab nad väljaspoole rämpse võtete tasandit. Nad ei adunud, et kui püüda riigikantsleri kohta, on mängureeglid teistsugused – sisu ja päevakajalisus muutuvad teisejärguliseks.

Rohelised arvasid, et ratsionaalne, sisule ja päevakajalisele problemaatikale suunatud kampaania jätab nad väljaspoole rämpse võtete tasandit. Nad ei adunud, et kui püüda riigikantsleri kohta, on mängureeglid teistsugused.

Vastasleer otsis Annalena Baerbocki turvisest iga nõrkust, et teda õnnestada ja see läks neil ka korda. Nagu selgus, oli Baerbocki CV kohati liialdatud ning seda tuli mitmel korral uuendada. Samuti avastati, et üks tema kampaania ajal avaldatud raamat sisaldas teistest allikatest kopeeritud lõike, millele oli jäänud korrektselt viitamata. Sellest piisas, et tekitada kahtlusi ja

kahjustada Roheliste juhi usaldusväärst.

Selles olukorras kaotasid Rohelised väärikuse ja ei suutnud oma valimisprogrammist kinni pidada. Nad ei olnud enam võimelised keskendumisele oma kampaaniale ja narratiivi hoidmisele. Nad suruti kaitsesse kui nad pidanuks jätkama rünnakuga.

Teiseks hakkas haakuvust kaotama Roheliste narratiiv. Nende äärmuslikele muutustele keskenduv narratiiv ei kõnetanud enam paljusid. Rahvas oli pandeemiaolukorrast väsinud ja tahtis lihtsalt eluga edasi minna. Igatseti normaalsust ja vana *business-as-usual* juurde naasmist. Selles olukorras ei olnud üleskutse uuteks muutusteks enam atraktiivne. Erakonna sõnumi ettevaatlik rekaliibreerimine võinuks olla asjakohane. Just selline lahenduskäik oli õnnestunud näiteks Baden-Württembergi liidumaa juhil Winfried Kretschmanni 2021. aasta alguse liidumaa valimiste kampaanias, kus ta väitis, et muudatused on vajalikud, kuid ta edendab neid ajakohaselt ja vastutustundlikult. Olaf Scholz, Sotsiaaldemokraatide kantslerikandidaat ja kunagine Merkeli kabineti rahandusminister, suutis oma kommunikatsiooni peenhäälestamisega rahuldada valijate soovi *business-as-usual* järele ja ilmestas ennast pragmaatilise ja turvalise kandidaadina, kes paati kõigutama ei kipu. Ta esitles end Merkeli loomuliku järeltulijana, tsiteerides tema valimisperioodi kuulsaimat kampaaniasõnumit aastast 2013 („Te tunnete mind“) ning hoides meedias käsi kuulsas „Merkeli rombi“ asendis.

Toetuse langusega valijaküsitlustes võtsid Rohelised kiirelt suuna eemale ka oma kampaaniasõnumist ja keskendusid ainiti erakonna võtmepunktile ehk kliimamuutustele. Selle liigutusega taandusid nad ebaametlikult võidujooksust kantsleri kohale. Kui Rohelised keskendusid vaid kliimamuutustele, muutuvad nad ühe teema erakonnaks. Selline erakond võib olla koalitsioonipartner, ent mitte pakkuda ühiskonnale selget orientatsiooni või hõivata kantslerikoda. Sama juhtus ka 2017. aasta valimistel. Peale langust valijaküsitlustes võeti täielikult suund kliimamuutustele. Selline kaitsev taktika kindlustab küll baasvalijate toetuse, kuid ei võimalda murda vanu lojaalsusi ja kõnetada uusi valijaskondi, veel vähem suuri osi ühiskonnast.

Viimaks, kuid mitte vähemolulisena, on mõned viidanud ka organisatsioonilistele ja personali puudutavatele murekohtadele. Kampaania välireklaamid ei leidnud rahva seas positiivset vastukaja ja erakonna valimiste telereklaam sai suure kriitika osaliseks. Kampaania kannatas tugevalt võimuvõitluse ja süüdistamismängude all. Samas ei joonistunud erakonna kaasjuhil Robert Habeckil kampaanias välja selget rolli.

Kui Rohelised keskenduvad vaid kliimamuutustele, muutuvad nad ühe teema erakonnaks. Selline erakond võib olla koalitsioonipartner, ent mitte pakkuda ühiskonnale selget orientatsiooni või hõivata kantslerikoda.

Uus poliitiline maastik

Saksamaa Rohelised läksid valimistele täis lubadusi ja lootust, kuid võidujooksu edenedes nad takerdusid. Vaatamata sellele, et valimisesmärکیدeni ei jõutud, on neist saanud kuningaloojad. Kirjutamise hetkel käivad läbirääkimised n-ö „valgusfoori“ koalitsiooni loomiseks valimiste võitja sotsialistliku SPD-ga (25,7% häältest) ja teise kuningalooja, liberaalse Vaba Demokraatliku Parteiga (FDP) (11,5% häältest).

See on ajalooline hetk – esimene kord ühinenud Saksamaa ajaloos, kui kolmelt eraldiseisvalt erakonnalt oodatakse ühist valitsemist valitsuskoalitsioonis. See on kindel märk, et poliitiline maastik on fundamentaalselt muutunud. Selle juures on kaks märkimisväärset nüanssi.

Esiteks ei saa SPD ja Kristlikud Demokraadid (CDU) ennast enam nimetada rahvaerakondadeks. Mõlemad on aastate jooksul järjepidevalt toetust kaotanud. Ühiskonna muutudes individualiseeritumaks ja mitmepalgelisemaks, ei suuda need erakonnad enam kogu kirjut huvide spektrit katta. 1970-ndatel võitsid need n-ö *Volksparteien* (rahvaerakonnad) 90 protsenti häältest ning *Bundestagis* oli esindatud kokku vaid kolm parteid. Täna on neil vaevu 50 protsenti häältest ning *Bundestagis* on esindatud kuus erakonda. Robert Habeck on esile tõstnud mitmepalgelise ühiskonna laiahaardelise kõnetamise problemaatika, väites, et „meil tuleb leida keel – vastav poliitiline käitumine, mis ei püüaks rahva nüüdseks pikalt juurdunud individualiseerituse taset tagasi pöörata, vaid aktsepteeriks seda, vormides seda ühtlasi uueks kollektiivsuseks.“

Our latest edition - Moving Targets: Geopolitics in a Warming World - is out now.

It is available to read online & order straight to your door.

[READ & Order](#)

Hollandiseerumine kohtub amerikaniseerumisega

Saksamaa *Volksparteieni* langusega on näha Saksamaa poliitilise süsteemi „hollandiseerumist“. Saksamaal on täna terve hulk sarnase toetusprotsendiga keskmises suuruses erakondi, mis eeldavad uut sorti koalitsioone. Regionaalse *Länderi* (liidumaa) tasandil on see juba saanud uueks normiks – esile on kerkimas mitmepalgelised kolme erakonna valitsuskoalitsioonid.

Samas on oht, et rahvaparteid asenduvad „persooniparteidega“. Saksamaa poliitika on mõnevõrra laskunud Ameerika persoonipoliitilise trajektoori poole. Poliitiliste erakondade juhtfiguuridest on saanud domineeriv faktor. Valimiskampaania oli kandidaadikeskne. Mitte kunagi varem pole Saksamaa valimised olnud niivõrd isikustatud. Kuna keskenduti kandidaatidele,

muutusid valimised küsimuseks, kes suudab teiste usutavuse hävitada ja maksu mis maksab, ilma mainekahjuta viimasena peale jääda. Iga viimseimgi võimalus kasutati ära, et leida vigu Annalena Baerbocki CV-st, välja tuua tema raamatus viitamata jäänud löike või niisamuti ka naeruvääristada CDU kantslerikandidaati Armin Lascheti.

*Saksamaa poliitika on mõnevõrra laskunud Ameerika
personipoliitilise trajektoori poole. Poliitiliste erakondade
juhtfiguuridest on saanud domineeriv faktor. Valimiskampaania oli
kandidaadikeskne.*

Olaf Scholzi saatis edu, kuna ta valis jääda vaikseks ning ootas oma võimalust rambivalguse ääremail. Alles siis, kui Roheliste ja Konservatiivide kandidaadid piisavalt usaldust olid kaotanud, kerkis ta viimase mainekahjuta tegijana esile. Alles kampaania viimastel nädalatel pöördus üldsuse tähelepanu tema poole ning CDU tegi suuri jõupingutusi tema usutavuse kahjustamiseks, tuues välja, et Wirecard pettuse skandaal oli aset leidnud Scholzi valitsemise ajal ning, et ta oli olnud seotud „Cum Ex“ dividendide skandaaliga.

Kui saksa poliitika hollandiseerumine on iseloomult demokraatlik, suurendades erakondadevahelist võistlust ja nõudes keerukamat koalitsioonide moodustamist, siis saksa poliitika isikukeskne amerikaniseerumine ilmestab pigem autoritaarseid kalduvusi. See omistab kogu tähelepanu ladvikule ja erakonnad, kui sellised muutuvad sisutühjaks.

Poliitika taandub üksikuid kandidaate ümbritsevaks meediatsirkuseks ja liigub eemale päevakajalistest küsimustest, uutest ideedest, huvidest ja veendumustest. Justkui ellujäämise tõsielusari, kus valijad on kandidaadist kas sisse võetud või näevad tema vigu ja vajakajäämisi. Vähem demokraatlik poliitika, rohkem vaatemäng, mis õnnestab valijaskonna usaldusväarsust. Poliitiline kandidaat võib täna olla võitja ja homme kaotaja. Nende valimiste jooksul tundus olema üsna suur hulk pettunud valijaid, kes laveerisid edasi-tagasi CDU/CSU ja Roheliste vahet ning jäid viimaks osaliselt SPD juurde pidama. Keda nad homme valivad?

Saksamaa poliitika hollandiseerumine kätkeb endas aga ka riski poliitiliste erakondade äärmustumiseks, kes loodavad nii end konkurentsist eristada. See on arvestatav oht, millega praegu seisab silmitsi CDU/CSU ühenderakond.

Konservatiivid tegid lõppenud üldvalimistel oma läbi aegade halvima valimistulemuse. Ilma juhi ja strateegilise orientatsioonita on nad kriisiseisukorras. Nad ei tea enam, kes nad on ja mille eest seisavad. Kes täidab selle tühimiku? Olulist rolli hakkab tõenäoliselt mängima mõjuka poliitilise stiili poolest tuntud Baieri liidumaa juht Markus Söder (kes kärsituse tõttu jäi ilma CDU/CSU kantslerikandidaadi kohast). Eelseisvast ladvikuvahetusest sõltub palju. Konkureerima asuvad modernistid endise keskkonnaministri Norbert Röttgeni näol konservatiivsema Friedrich Merziga, kes mõlemad osalesid viimastel valimistel ja kaotasid tsentristist kandidaadile Armin Laschetile. Ka nooremad poliitikud püüavad suuremat mõjuvõimu saavutada. Neil on õnnestunud viimaste aastatega moodustada Merkeli vastuseisule tuginev poliitiline profiil. Et Merkel võttis väga tsentristlikke seisukohti, õnnestus mitmel noorel CDU poliitikul ennast paremale liikumisega esile tõsta. Need jõud mängivad rolli partei tuleviku vormimisel.

*Kui saksa poliitika hollandiseerumine on iseloomult demokraatlik,
suurendades erakondadevahelist võistlust ja nõudes keerukamat
koalitsioonide moodustamist, siis saksa poliitika isikukeskne
amerikaniseerumine ilmestab pigem autoritaarseid kalduvusi.*

Mis ootab ees Saksamaa Rohelisi?

See on Saksamaa erakondade jaoks kaardistamata ala. Samas, nagu väitis üks [eelnev artikkel Saksamaa Roheliste arengutest](#), võib see uus poliitiline maastik kujuneda Roheliste jaoks küllaltki soodsaks.

Rohelised on valitsuskoalitsioonide moodustamiseks regionaalsel tasandil Saksamaal praegu võtmekohal ja üks keskestest erakondadest. Eeldusel, et suudetakse säilitada oma poliitiline profiil ja õigustada partnerivalikuid, on Roheliste tugevuseks manöövrivõimekus – potentsiaal teha koostööd nii vasak- kui parempoolsetega. Suurimaks riskiks on poliitilise oportunisti maine, kes võimul püsimiseks nõustub koostööga kellega tahes. Hetkel seistakse selle riskiga eriti tugevalt silmitsi. Koalitsioonikõneluste kontekstis on Rohelised sattunud juba kriitika alla peale mõnedest algsetest nõudmistest loobumist, nagu kiirteede kiirusepiirangud ja mõnede maksude tõstmine, kuigi samal ajal pole õnnestunud kindlustada selgeid kokkuleppeid põlevkivijaamade varasemaks sulgemiseks. Koalitsiooni tugevuselt teise erakonnana ollakse väga keerulises olukorras. FDP on teinud suure sammu Sotsiaaldemokraatide ja Roheliste poole, seega on nad võitnud läbirääkimistes ka suuremat mänguruumi ja tähelepanu. Praegu peetakse FDP'd suurimateks võitjateks, Rohelistel aga on raskusi ilmestada, mis kasu nad sellest koalitsioonist saavad. See olukord võib toita narratiivi, justkui Rohelisi kannustaks võimuahnus kasvõi programmipunktide hinnaga.

Kui Rohelised suudavad seda kuvandit muuta ja mõned töövõidud kindlustada, võib neid saata tulevikku vaatavalt suures pildis edu. Kaks erakonda, kes seisid nendel valimistel selgelt poliitiliste muutuste eest, olid Rohelised ja FDP ning ka noorte valijate seas oli neil suurim haakuvus. Samal ajal on CDU/CSU ja SPD suurimateks toetajateks [üle 60-aastaste valijagrupp](#).

Praegu peetakse FDP'd suurimateks võitjateks, Rohelistel aga on raskusi ilmestada, mis kasu nad sellest koalitsioonist saanud on.

Äsja lõppenud valimised pakuvad Rohelistele võimalust hüppelauaks, et aastal 2025 taaskord kantsleri kohale püüelda. Nad on tõstnud märkimisväärselt oma häälteosa, mis võimaldab suuremat erakonna eelarvet ja personali ressursse. Kui nad sisenevad valitsusse, saavad Rohelised peale 16 aastat võimuta olekut ka uusi valitsemiskogemusi ja meediakajastust. 16 otsemandaati ilmestavad ka, et nende raske töö kohalikul tasandil on hakanud ära tasuma. Kui kunagi laveeriti 8 toetusprotsendi lähistel, on Rohelistel nüüd võimalus alustada uuel, ligi 15 protsendiselt lähtekohalt, potentsiaaliga jõuda kahekümneviieprotsendilise toetuseni.

Kuningaloojad võivad hoida suuremat võimu, kui kuningad

Seni on Rohelistel õnnestunud esile kerkinud uut poliitilist maastikku enda kasuks hästi ära kasutada. Nad on mõistnud, et muutuvas poliitilises süsteemis, kus paljudel erakondadel on sarnased toetusprotsendid, on ka võim muutlik ja ei lasu vaid valimiste võitja kätes.

Nad on näidanud, et kuningaloojatel võib vahetevahel olla rohkem võimu, kui kuningail endil. Selle asemel, et koheselt SPD-ga kõnelustesse asuda, ulatati käsi koostööks vabaturu Liberaalide – teiste kuningaloojate poole, et üheskoos muskleid näidata. Nad saatsid kõigile sõnumi – Rohelised ja FDP omavad uues *Bundestagis* kokku SPD-st rohkem kohti (210 võrreldes SPD 206-ga). See valimistejärgne lõppfaas on neil hästi õnnestunud.

Muutuvas poliitilises süsteemis, kus paljudel erakondadel on sarnased toetusprotsendid, on ka võim muutlik ja ei lasu vaid valimiste võitja kätes.

Samas joonel jätkates nõuavad nad ka valitsuses uut tüüpi koalitsioonipoliitikat. Ühe enamuspartei ja ühe noorempartneri vana mudel, mida on nimetatud ka *Koch und Kellner* (kokk ja kelner) süsteemiks, on läbi. Kolme partei koalitsioonis on vajadus suuremaks koordinatsiooniks ja keerukamateks läbirääkimisteks. Kantslerile ei saa see olema murevaba teekond.

Muutuste saavutamine on Rohelistele oluline. Nad on saanud mandaadi, et moderniseerida Saksamaa majandussüsteem ja edukalt juhtida loodushoidlikku tööstuslikku transformatsiooni. Saksamaa seisab silmitsi tohutute väljakutsetega. Tööstust ja ühiskonda pole õnnestunud piisava kiirusega digitaliseerida ning kestlikkuse võidujookus on jäädud tahaplaanile. Dekarboniseerimine ja digitaliseerimine saavad olema poliitilise programmi päises, üheskoos Saksamaa välispoliitilise ilme määratlemisega USA ja Hiina vahelise uue geopoliitilise konfliktide kontekstis.

Roderick Kefferpütz is senior analyst at the Mercator Institute for China Studies (MERICS) and a freelance strategist and writer. Prior to that he worked for Germany's only Green-led regional government as deputy head of unit for policy and strategy in the State Ministry of Baden-Württemberg. He was previously head of office for MEP Reinhard Bütikofer.

Published December 17, 2021

Article in Estonian

Translation available in English

Published in the *Green European Journal*

Downloaded from <https://www.greeneuropeanjournal.eu/kas-rohelised-ja-liberaalid-suudavad-sisse-juhatada-uee-poliitilise-ajastu-saksamaal/>

The Green European Journal offers analysis on current affairs, political ecology and the struggle for an alternative Europe. In print and online, the journal works to create an inclusive, multilingual and independent media space.

Sign up to the newsletter to receive our monthly Editor's Picks.